

XARXA D'ECONOMIA SOLIDÀRIA

Propostes per a la democratització econòmica i la transició ecosocial

ABRIL 2022

xes

La dimensió i la transversalitat de la crisi actual afecten tots els àmbits de la vida. La pandèmia i, després, la guerra d'Ucraïna, han fet més evident la interrelació existent entre les crisis ecològica, econòmica (en la producció de bens i en la reproducció de la vida), social i política a què ens ha abocat la lògica depredadora del sistema capitalista, productivista, patriarcal, colonial i imperialista que patim.

El paradigma del creixement sense límits, amb models de producció extractius i de consum alienants, a més de ser insostenible, no té capacitat per resoldre les necessitats essencials de les persones.

Per aquests motius, és ineludible impulsar una transició ecosocial queaturi la degradació del planeta, erradiqui la pobresa, impedeixi la desigualtat social i situï la sostenibilitat de la vida com a objectiu prioritari i com a referent de les activitats productives.

Aquesta transició ecosocial requereix la participació del més ampli ventall de sectors de la població. Així, de la mateixa manera que l'autoorganització econòmica de les persones es manifesta a través de l'economia social i solidària (ESS), cal normalitzar una cultura política on els espais de participació ciutadana adquireixin una permanència i continuïtat que superin els temps electorals o les reivindicacions puntuals, en un procés de regeneració democràtica i apoderament col·lectiu que incrementi la intervenció en l'esdevenir polític: l'anàlisi de la realitat, el debat públic, la presa de decisions i el seguiment i control de la gestió pública. Aquesta cultura política ha d'entendre la col·laboració entre les persones com a element motivador i de constatació del que és compartit i que permet imaginar realitats diferents i programar la seva consecució.

En aquest context, on és necessari que totes les iniciatives de l'ESS aportin la seva capacitat transformadora i la seva visió, que haurà de dialogar amb la d'altres moviments i sectors socials, la XES va aprovar l'abril de 2021 el document **Propostes per a la democratització econòmica i la transició ecosocial**, amb la finalitat de integrar aquestes propostes en el procés de reflexió estratègica que estem impulsant, fer la màxima difusió possible del seu contingut, utilitzar-lo com a guia per posicionar-nos davant de fets, alternatives i conflictes que sorgeixin en el futur immediat i fer aportacions al procés de definició del Pacte per l'Economia per la Vida i a d'altres marcs d'articulació de col·lectius socials, moviments i organitzacions per a la transformació social.

Foment d'activitats socialment útils, reconversió d'activitats insostenibles i augment de la sobirania socioeconòmica del país.

El model productiu imperant no resol moltes de les necessitats de la població i és insostenible perquè requereix d'unes quantitats immenses de materials i d'energia que s'estan exhaurint de manera progressiva, emet a l'atmosfera una gran quantitat de CO₂ que escalfa el planeta i fa perillar la nostra supervivència com a espècie. **Hem de construir un nou model productiu que ens proporcioni productes i serveis sostenibles i duradors que serveixin per cobrir les necessitats essencials de les persones,** mentre aconseguim que es reconverteixi la producció insostenible o supèrflua, o, si no és possible, es prescindeixi. Al mateix temps, hem de relocalitzar la producció dels béns primordials, tant per estalviar matèries, energia i emissions com per raons de sobirania com a persones i com a país. Cal una planificació democràtica i participativa dels sectors socialment útils, tant a escala local o comarcal, com nacional.

1.1

Increment de les ocupacions dignes en sectors socialment útils: l'agricultura ecològica i de proximitat, el sistema públic i comunitari de salut i cures, les energies renovables, l'habitatge, la cultura, la comunicació, el sistema educatiu, l'educació en el lleure i la formació de persones adultes, les activitats vinculades a les TIC, la fabricació lleugera i digital, la recerca i la investigació, la manufactura, la recuperació i el reciclatge, la restauració d'ecosistemes i la protecció del medi ambient, entre d'altres.

1.2

Reconversió progressiva —total o parcial— dels sectors insostenibles a usos socialment útils: indústria pesant, indústria turística, aviació, construcció, transport de mercaderies, energies no renovables, química i petroquímica, automoció, indústria militar... Cal avançar cap a la descarbonització de l'activitat productiva mitjançant plans de reconversió, planificats democràticament, que incloguin la reducció de les hores de treball en sectors amb un coeficient alt en emissions/hora i desplaçar-les a sectors amb baixes emissions. Per fer front als efectes adversos d'aquesta reconversió sobre les persones treballadores, cal garantir la seva protecció, mitjançant, per exemple, la creació d'un fons que proporcioni subsidis a les afectades pel tancament de les empreses d'aquests sectors que no s'hagin pogut reconvertir, per garantir el mateix poder adquisitiu. La reconversió de sectors industrials insostenibles és una oportunitat per recuperar espais urbans i metropolitans i dedicar-los a la relocalització d'activitats industrials i manufactureres de proximitat, així com altres activitats d'utilitat pública.

1.3

Decreixement generalitzat de la producció i el consum, i relocalització productiva: la reducció del consum energètic i d'emissions contaminants ha de ser una de les prioritats de les activitats productives i del comerç. Per això, cal promoure la identificació i implantació de cadenes de subministrament curtes en tots els àmbits, tendint a la relocalització de les activitats i reduir, així, els volums de transport de mercaderies. Cal afavorir la producció local de productes i serveis i, conseqüentment, l'oferiment de llocs de treball en el teixit laboral del país. La incipient política de la Generalitat d'afavorir el consum de productes catalans, adreçada a persones consumidores, caldria estendre-la als sectors industrials, desenvolupant eines informatives i de contractació entre empreses (B2B) i entre empreses fabricants i l'administració pública (B2A). La reducció en el consum de les indústries també ha de venir de la mà d'afavorir sistemes d'economia circular en processos industrials.

1.4

Plans d'acció de la Generalitat per incrementar la sobirania econòmica: cal impulsar plans sectorials per incrementar les diferents parcel·les clau de la sobirania econòmica, en la dimensió productiva i reproductiva: alimentària, energètica, tecnològica i financeromonetària (incloent-hi el suport a les finances ètiques i les monedes complementàries com a vies cap a la sobirania financera), així com en les cures, la salut i l'educació.

2

Canvi generalitzat en el model de consum per fer-lo responsable i sostenible

Per aconseguir un canvi profund del model socioeconòmic cal transformar, també, les formes de vida i el rerefons cultural que les sosté i reproduïx. En aquest sentit, **és imprescindible abandonar la cultura consumista predominant i substituir-la per una de nova, que permeti integrar la consciència ecològica i social a les pràctiques de consum quotidianes.** Aconseguir un canvi cultural de tal magnitud –i amb el poc temps que tenim per evitar una catàstrofe climàtica– només és possible amb una combinació de campanyes informatives, mesures que condicionin el terreny de joc de les nostres opcions quotidianes i l'autoorganització de la població: prohibició de productes nocius, sistemes d'etiquetatge i certificació social i ambiental, suport al comerç de proximitat i a l'accés col·lectiu a béns i serveis... La crisi de la Covid-19 ha demostrat que, per fer front a una situació crítica per l'esdevenir de la humanitat, és possible aconseguir un canvi ràpid i massiu dels hàbits i els estils de vida de la població. Ara toca fer-ho per fer front a la crisi socioecològica.

2.1

Promoció del consum de productes de proximitat i de baix impacte socioambiental: implantar la identificació/certificació social i ambiental obligatòria de productes i serveis, on s'expliquin l'origen dels productes, els seus components i altres informacions relacionades amb la seva petjada de carboni, com ara la distància entre el punt d'origen i el de consum i el mitjà de transport emprat, així com l'acompliment d'estàndards laborals i socials per a la producció d'aquests. Aquesta mesura ha d'anar acompanyada de la identificació de les cadenes de subministrament de proximitat i amb menys motxilla ecològica, i de l'aplicació de mesures que dificultin les importacions de productes que puguin produir-se en un àmbit geogràfic proper.

2.2

Suport als sistemes de comercialització de proximitat: desplegar mesures de suport –financer, tècnic i de comunicació– al petit comerç, als mercats municipals –setmanals i de cap de setmana–, i a les fires municipals, facilitant espais específics per a productes agroecològics o d'alimentació ecològica i de proximitat, treballs manuals, artesanies i petits tallers, i projectes de l'Economia Social i Solidària en general.

2.3

Promoció dels models de consum basats en la gestió comunitària: cal reconèixer i promoure els models d'accés a béns i serveis basats en la gestió comunitària, en les seves múltiples formes (grups de consum agroecològic, horts comunitaris, bancs del temps, xarxes d'intercanvi, grups de criança compartida, etc.). Aquestes economies comunitàries, a més de facilitar el consum des de principis transformadors, són espais d'apoderament i cohesió comunitària i, com a tals, fonamentals per acompanyar el canvi necessari de formes de vida.

2.4

Impuls de campanyes de sensibilització per acompanyar el canvi cultural: en paral·lel a les mesures reguladores, és important acompanyar el canvi cultural cap a unes formes de vida sostenibles i saludables. Per fer-ho, les administracions han de posar tots els seus esforços comunicatius en alertar de la necessitat de canviar els models de consum, declarant l'Emergència Climàtica i incentivant el canvi dels estils de vida de la població.

2.5

L'autoorganització com a eina de transformació: amb tot, l'autoorganització de la població és una potent eina de transformació cultural i d'impuls de la gestió comunitària, per això cal promoure el coneixement i el reconeixement dels moviments veïnals, culturals i socials que incideixen en un determinat territori o àmbit temàtic, amb l'objectiu d'articular espais de confluència que puguin assumir responsabilitats de programació i gestió en àmbits (barri, districte, localitat, àrea metropolitana, etc.) i temàtiques d'interès per a sectors cada vegada més amplis de població.

Polítiques sectorials per a la transició ecosocial amb la participació de l'ESS

Per a la transició ecosocial, les activitats productives socialment útils s'han de sustentar en **polítiques sectorials enfocades a satisfer necessitats socials essencials i dotades dels recursos humans, econòmics i tècnics suficients**. Aquestes activitats han de recaure o estar protagonitzades, en funció de la seva naturalesa, en organismes públics o públic-comunitaris, en l'ESS i en l'ampli teixit de mipimes (micro, petites i mitjanes empreses) i professionals independents i socialment responsables, per tant, amb criteris que allunyin l'activitat productiva dels models d'acumulació capitalista.

3.1

Sector primari: revaloració del medi rural i reorientació del sector agrari cap a l'agricultura ecològica i la sobirania alimentària. Per fer-ho, cal una política d'usos del sòl que faci prevaldre els usos agraris per sobre dels urbans i que faci possible la propietat pública de les terres dels grans propietaris, prioritzant la sobirania alimentària, l'agroecologia i el foment del cooperativisme. També cal un gran procés de «requalificació» del mercat laboral, per fer valer i formar en els oficis del sector primari: agricultura, ramaderia, pesca, silvicultura, etc.

3.2

Salut: augment substancial dels recursos dedicats a la sanitat pública, així com a la recerca i promoció de la salut comunitària, preventiva i integrativa, mitjançant programes que agrupin les dimensions físiques, psicològiques i socials. Un exemple d'això seria la creació de cohabitatsges en cessió d'ús per a persones grans.

3.3

Habitatge: regulació dels preus dels lloguers, que no podran suposar més d'un 30% de la renda de les persones llogateres, allargament de la durada dels contractes i protecció davant les actuals causes d'expulsió, i foment de l'habitatge cooperatiu. Calen normes legals que facin efectiu el dret a un habitatge digne i, mentre la necessitat bàsica de l'habitatge no estigui coberta per a tothom, cobertura legal a l'ocupació d'habitatges buits propietat de grans tenidors per part de persones sense ingressos suficients per poder pagar un lloguer. Impedir que els habitatges ubicats a àrees residencials puguin dedicar-se a activitats comercials com el lloguer turístic (contràriament al que disposa el decret 75/2020, de Turisme de Catalunya). Augment molt substancial del pressupost per poder desenvolupar un parc d'habitatge públic protegit i un sistema d'inspecció per assegurar el compliment de les normatives.

3.4

Cultura: consideració de la cultura com un dret i no com una mercaderia. Augment dels pressupostos de cultura de les administracions públiques al 2% i establiment del tipus superreduït d'IVA a totes les activitats culturals. Establiment d'un ingrés mínim garantit per a les treballadores de la cultura – com a mesura transitòria fins que no s'instauri una renda bàsica universal– que les tregui de la precarietat propiciada per la intermitència laboral de la seva pròpia activitat.

3.5

Tecnologies de la informació i la comunicació (TIC): les administracions han de garantir que tota la població hi té accés i, a més, assegurar-se que aquestes tecnologies es desenvolupen sota lògiques de sobirania tecnològica, comerç just, programari lliure i minimització i compensació de l'impacte ambiental.

3.6

Transport i mobilitat: incrementar la disponibilitat de transport públic i implantar plans de mobilitat gratuïta i inclusiva, restringint l'ús del vehicle privat i prioritzant polítiques que redueixin radicalment l'ús de combustibles fòssils. Posar fre a la hipermobilitat, reduint l'acceptació de tràfics al territori de Catalunya (aeri, marítim i carretera) i impedit el desenvolupament de noves infraestructures de transport (terminals portuàries, aeroportuàries i xarxes viàries, especialment les d'alta capacitat).

3.7

Sector energètic: transició energètica per assolir una economia neutral en carboni basada en dos principis clau: el decreixement del volum de consum energètic en termes absoluts i la reconversió de la matriu productiva cap a fonts energètiques renovables. Aquesta nova matriu productiva s'ha de fonamentar en sistemes de generació i distribució públics, cooperatius i comunitaris, en contraposició al model de grans corporacions energètiques privades.

3.8

Informació i mitjans de comunicació: el dret a la informació i a la comunicació és un bé comú i les persones tenen dret a cercar, rebre i difondre informacions, opinions i idees sense cap mena de censura prèvia. De fet, l'única cosa que atorga als professionals i mitjans el dret d'informar és el dret de les persones a una informació veraç i plural. Per això, cal derogar la Llei Mordassa i tots els articles del Codi Penal que converteixen en delictes la llibertat d'expressió, i cal promoure els mitjans de comunicació cooperatius i comunitaris, així com la llengua catalana en el sector audiovisual. D'altra banda, les organitzacions socials han d'impulsar trobades temàtiques en forma de tallers, col·loquis, conferències, congressos, etc., per promoure el debat públic, visualitzant conflictes i reptes, i la premsa de consciència sobre el procés de transició ecosocial.

3.9

Sector industrial: cal revertir la situació de desindustrialització que ha patit el nostre teixit econòmic, mitjançant extensos plans de transició industrial (reconversió i desenvolupament) que permetin guanyar sobirania econòmica com a país. Per això, cal la relocalització de les cadenes de producció i crear una indústria neta i descarbonitzada en els sectors que són estratègics per a la vida com, per exemple, l'agroalimentari o el de les tecnologies d'utilitat pública (sanitàries, energètiques, de la informació i la comunicació). Aquests plans de transició industrial hauran d'incloure l'ESS en la seva concepció i desplegament, sobretot per impregnar dels valors de l'ESS al teixit de mipimes que conforma majoritàriament el teixit industrial català. Així també, les organitzacions de l'ESS aniran guanyant pes dins d'aquest teixit.

4

Promoció d'un sistema financer integral al servei de les necessitats socials

L'objectiu és avançar en l'ús i el control social de la inversió de les entitats bancàries, de crèdit o asseguradores, redirigint el flux del crèdit cap a la resolució de necessitats socials i els sectors socialment útils. Per això, **cal crear un ecosistema financer de gestió democràtica i finalitat social, augmentant progressivament la quota de mercat de les finances públiques, ètiques i cooperatives en detriment de la banca privada**, que ha de ser controlada i posada al servei del bé comú. En una primera etapa, les mesures que proposem són les següents.

4.1

Banca pública: creació de dues banques públiques, una d'abast català i l'altra de tot l'Estat espanyol, a partir de l'Institut Català de Finances (ICF) i de l'Institut de Crèdit Oficial (ICO), i dels actius rescatats amb fons públics. Els seus principals objectius seran finançar la transició ecològica i resoldre greus problemes socials com el de l'habitatge. Una de les principals vies de finançament d'aquestes banques serà una assignació anual recollida als pressupostos de la Generalitat o als PGE, respectivament. Aquestes banques públiques prendran de l'ESS les pràctiques de transparència, participació de les persones treballadores i usuàries, i finalitat social.

4.2

Els bancs, servei públic: consideració de tot el sistema bancari com un servei públic, per la qual cosa l'autorització perquè qualsevol banc privat pugui operar estarà supeditada a que estigui al servei de la ciutadania, per exemple oferint crèdit a les mipimes i a les activitats socialment útils.

4.3

Suport a les iniciatives financeres d'ESS: desgravacions fiscals a les persones i empreses que participin en iniciatives financeres d'ESS (títols participatius, entitats de finances ètiques i cooperatives, fons locals de crèdit solidari...).

4.4

Instruments financers locals d'ESS: creació de fons locals de crèdit solidari, amb la participació dels ens locals, les entitats de finances ètiques i cooperatives i la ciutadania, per finançar la creació i consolidació d'iniciatives d'emprenedoria social i cooperativa.

4.5

Desenvolupament de les monedes complementàries: promoció per part dels governs locals de les iniciatives ciutadanes de monedes locals i socials (finançament de la posada en marxa i consolidació, acceptació per al pagament d'impostos, ús per a la concessió de subvencions...).

4.6

Un sector assegurador èticament orientat: foment de les realitats asseguradores de caràcter mutualista i/o èticament orientades com a instruments de cohesió social i comunitària.

4.7

Promoció de la banca ètica i cooperativa: impuls per part de les administracions públiques de les finances ètiques i cooperatives, dipositant recursos, fent campanyes de difusió i el cofinançament de projectes.

Desenvolupament del sector públic català i participació de les persones treballadores i usuàries en la seva gestió

Catalunya té un sector públic esquifit en comparació amb la mitjana europea, fruit de quaranta anys de franquisme, del dèficit fiscal crònic que patim com a país i de l'aplicació posterior de polítiques neoliberals que han privatitzat i mercantilitzat moltes activitats fonamentals. Per si fes falta, la pandèmia ha demostrat cruament les conseqüències d'aprimar sectors tan essencials com la sanitat pública, per exemple.

Necessitem desenvolupar el sector públic, tant en serveis bàsics adreçats directament a la ciutadania com en instruments per poder liderar la transició ecosocial i augmentar la capacitat de planificació econòmica per part del govern: banca pública, instituts públics de recerca, empreses públiques estratègiques, etc. Per a això, cal redirigir en aquest sentit les partides pressupostàries, però també augmentar els pressupostos públics, tant de la Generalitat com dels ajuntaments, que han de ser també un agent clau en aquest procés de transició. Així mateix, cal fer més visibles els mecanismes existents contra la corrupció en la gestió pública, introduint més controls efectius per evitar corrupteles amb la connivència de les empreses privades (comissions, portes giratòries...).

5.1

Creixement i millora dels serveis públics i recuperació dels serveis privatitzats: cal recuperar, protegir i millorar els serveis públics bàsics, com són l'educació, la sanitat, les cures (garantint, per exemple, la gratuïtat de les escoles bressol) o el sector financer, i recuperar els serveis i espais privatitzats arran de la crisi de 2008. Els serveis públics han de prioritzar la gestió directa o public-comunitària i complementar-les amb la concertació de serveis amb organitzacions de l'ESS. En qualsevol de les modalitats, cal crear canals per a la participació de treballadores i usuàries en el disseny i millora dels serveis, així com mecanismes de transparència i de rendició de comptes, tant parlamentària com ciutadana.

5.2

Impuls de la recerca i la innovació social per la Transició Ecosocial: creació d'un ecosistema català de recerca i desenvolupament que, tot vinculant les universitats amb el teixit productiu, potenciï la innovació social i tecnològica enfocada a la transició ecosocial.

5.3

Supressió del límit de despesa per a les administracions: és imprescindible eliminar la regla de despesa per a totes les administracions i la derogació de la llei de racionalització i sostenibilitat de l'administració local (LRSAL), així com augmentar la dotació econòmica als municipis perquè puguin aplicar polítiques de desenvolupament local comunitari, endogen i el màxim d'autocentrat, que estimuli la producció local i les cadenes curtes de producció i comercialització. En aquest àmbit, és especialment important la municipalització de serveis, especialment els que tenen a veure amb la prestació de cures, la gestió d'equipaments i els subministraments energètics (aigua i electricitat), tot aplicant el principi de subsidiarietat (allò que pugui fer una instància local que no ho faci una altra de superior). Aquests serveis han de ser gestionats de manera directa o bé per una entitat d'ESS, o una entitat veïnal, després d'estudiar quina és la millor via en cada cas.

6

Reconeixement de l'economia de les cures i la seva democratització

El nostre sistema socioeconòmic no accepta que som éssers interdependents i que totes les persones necessitem ser cuidades. Aquesta necessitat està coberta de manera no remunerada i alhora també s'ha mercantilitzat el treball de cures esdevenint una ocupació precària, racialitzada i altament feminitzada.

Arrosseguem des de fa molt temps una crisi sistèmica de cures – que té una dimensió transnacional– i que s'ha agreujat amb la pandèmia. **Necessitem anar cap a una organització social que apliqui la justícia de gènere i promogui la corresponsabilitat en la prestació de les cures de tots els actors socials** i no seguir perpetuant la posició d'opressió econòmica i social a la qual es veuen abocades la majoria de dones.

6.1

Reconeixement i corresponsabilitat del treball de cures: augment substancial dels recursos dedicats a cures necessàries en totes les etapes vitals, com a servei i programes públics i també de suport a iniciatives i propostes comunitàries. Recursos per l'organització i el funcionament d'un Sistema Nacional de Cures, que integri més pressupost, per exemple, a escoles bressol i residències, així com de serveis de cura i més autonomia per a persones dependents a les llars. Promoure polítiques públiques feministes que visibilitzin i reconeguin les tasques de cura (incloent-hi àmbits com la geriatria, la cuina o la neteja i, per exemple, el registre de l'ús del temps), i la seva democratització –en l'àmbit que sigui– com a peça clau per garantir la pròpia vida i el funcionament del sistema productiu. Cal generar un canvi cultural en la valorització dels treballs de cures i la responsabilització «familiarista» –on el pes recau majoritàriament a les dones– promovent una corresponsabilitat equitativa de tots els agents socials.

6.2

Mecanismes de prevenció de les condicions laborals: promoure polítiques de dret laboral que protegeixin, garanteixin i normalitzin la corresponsabilitat real i equitativa –de manera explícita– de les tasques de cures sense rebre cap penalització social ni tampoc laboral pel que fa a la possibilitat de promoció interna a les empreses.

6.3

Mecanismes de desmercantilització i compensació: crear una dotació econòmica per dignificar el treball de cures, remunerat o no, així com promoure el suport als espais i serveis de provisió public-comunitària de les cures. Aplicar algunes de les mesures compensatòries del treball de cura com podrien ser la consideració de la jornada parcial com a completa a efectes de jubilació i atur, si la persona demostra tenir una càrrega de cures equivalent a l'altra part de la jornada; o la implantació d'una renda específica per a les persones prestadores de cures, mentre no s'instauri la renda bàsica universal, per tal d'evitar la feminització de la pobresa.

6.4

Millores de la Llei de dependència: és imprescindible que es millori la gestió i els fons de la Llei de dependència per poder arribar a garantir el treball de cures de totes les persones que es troben en aquesta situació. Lamentablement, moltes de les persones que es trobaven en llista d'espera van morir durant la pandèmia esperant la seva ajuda. Aquesta situació ens demostra que no totes les vides estan garantides i que aquesta llei necessita reformar-se en el seu procediment i dotació per tal d'evitar que la situació es cronifiqui.

6.5

Reconeixement i regularització de les dones migrades que exerceixen tasques de cura: reconeixement, regularització i qualificació de les treballadores de cures, dones migrades, que, amb els seus cossos, sostenen vides sota unes condicions injustes de treball domèstic.

Augment del suport de les administracions a l'ESS com a peça clau per a un nou model socioeconòmic

L'ESS forma part de la solució als problemes que provoca i provocarà la crisi global de civilització en la qual ens ha immers el sistema capitalista, patriarcal, colonial i productivista, des de fa decennis. I forma part, també, de l'alternativa al sistema que provoca aquesta crisi, més ben dit: és un element central de la construcció d'un nou model social i econòmic. Per això, **des de la XES hem elaborat un Pla d'acció de l'ESS per a les administracions públiques**, integrat per una bateria de mesures que demanem que duguin a terme el govern català en especial, però també els governs locals i l'espanyol, cadascun en allò que li pertoca. Les resumim a continuació.

7.1

Garantir la continuïtat dels processos engegats per consolidar l'ESS com a prioritat estratègica de país: cal seguir desenvolupant les actuacions d'impuls de l'ESS desplegadas des de diferents nivells institucionals, com la futura Llei catalana d'ESS, els programes d'Ateneus Cooperatius i Projectes Singualars i el reconeixement, suport i treball estratègic amb les entitats representatives de l'ESS.

7.2

Facilitar la cooperativització d'empreses mercantils: s'ha de donar suport normatiu, econòmic i en formació i acompanyament a les persones treballadores i/o consumidores-usuàries que vulguin cooperativitzar qualsevol empresa dedicada a una activitat socialment útil i sostenible que es trobi en perill de tancament per la raó que sigui: jubilació, canvi de residència, crisi...

7.3

Donar suport a la distribució i comercialització dels productes i serveis de l'ESS: demanem la realització de campanyes per potenciar el consum de productes i serveis de l'ESS; que es faciliti al seu teixit l'accés a infraestructures logístiques (magatzems i centres de distribució de mercaderies, per exemple) i de comercialització (mercats municipals i centres comercials en desús, entre d'altres); suport a l'organització de fires d'ESS, així com de mercats agroecològics.

7.4

Crear un fons de contingència per a l'ESS: demanem la creació d'un fons de contingència que permeti dirigir fons públics –sense necessitat de retorn– a organitzacions de l'ESS en situacions de dificultat econòmica.

7.5

Generalitzar la compra i contractació pública responsable (CPR): és més necessari que mai que els criteris ètics, socials i ambientals, de les quals l'ESS n'és bandera, tinguin un pes determinant en totes les licitacions, compres i subvencions de qualsevol administració pública o institució parapública de Catalunya.

7.6

Obrir noves línies de subvencions per mantenir i potenciar l'ESS: cal ampliar la dotació pressupostària de les diferents administracions per a aquesta finalitat i actuar com a mesura anticíclica que eviti l'erosió del teixit cooperatiu i, ben al contrari, l'expandeixi.

7.7

Facilitar línies de crèdit i altres eines d'accés a finançament: l'ESS ha de tenir la prioritat en l'accés al finançament avalat públicament. A més, és imprescindible que aquests avals es canalitzin a través del sistema de finances ètiques i/o cooperatives.

7.8

Posar a disposició eines i mitjans d'assessorament organitzatiu i estratègic: s'han de reenforçar els recursos per a la formació, l'assessorament i l'acompanyament empresarial, per tal de prioritzar l'assessorament i acompanyament estratègic a l'ESS, i la revisió i adaptació dels seus models d'activitat.

7.9

Posar a disposició recursos que facilitin les iniciatives sociocomunitàries: la branca sociocomunitària de l'ESS (que es mou en lògiques de donació, reciprocitat i ajuda mútua i, per tant, es desenvolupa fora del mercat i del treball remunerat), és tan important com la branca socioempresarial i, per tant, requereix el suport de les administracions públiques.

7.10

Posar a disposició de l'ESS recursos i infraestructures en desús: cal que les administracions posin en circulació els actius en desús (equips informàtics, espais de treball, equips i materials per organitzar esdeveniments o mobiliari, entre d'altres) per posar-los al servei de l'ESS.

7.11

Fer les reformes fiscals necessàries per promoure l'ESS: cal estendre els avantatges fiscals de les cooperatives a tot l'àmbit de l'ESS i reforçar-los. Per això, el conjunt d'organitzacions que conformen l'ESS s'han de considerar entitats especialment protegides.

7.12

Regular noves figures cooperatives: cal desenvolupar el reglament de les cooperatives de foment empresarial, pel seu paper de suport a la creació i al creixement d'activitats econòmiques i socials desenvolupades per nous projectes. També cal crear la figura de la cooperativa de serveis públics; cooperatives multigovernança per a la gestió de serveis públics de manera democràtica.

7.13

Mesures que afavoreixin l'assequibilitat de l'habitatge cooperatiu: promoure canvis reguladors que facilitin l'accés a sòl i finançament que el facin més accessible. L'habitatge cooperatiu en cessió d'ús és un instrument per generar habitatge assequible a llarg termini i evitar l'especulació.

7.14

Promoció de les tecnologies lliures i el procomú digital: cal fomentar i garantir l'accés a les noves tecnologies i a la xarxa; promoure els usos socials, cooperatius i col·laboratius de les TIC; fer un ús exclusiu i didàctic de software i hardware obert/lliure en les administracions i tots els àmbits públics de la seva competència; recolzar l'establiment d'infraestructures tecnològiques de caràcter obert i de gestió comunitària, descentralitzada, lliure i neutral; incentivar el coneixement obert i l'ús de llicències lliures/obertes.

Ús d'indicadors de progrés socioeconòmic alternatius al PIB

El PIB no mostra el grau de benestar d'un país, sinó la quantitat de béns i serveis que s'han comercialitzat, amb independència que siguin bons o dolents i deixant de banda el treball domèstic i de cures i el treball voluntari. El PIB tampoc es preocupa per la distribució dels ingressos ni per l'esgotament dels recursos naturals. **Des de fa quaranta anys hi ha elaborats indicadors més adequats com l'Índex de Desenvolupament Humà (IDH) i l'Indicador de Progrés Real o Genuí (GPI), els quals inclouen l'educació, la sanitat i les cures, mentre penalitzen la desigualtat de rendes, el dany de les emissions de carboni o l'atur. Alguns països els comencen a utilitzar. Catalunya també ha de reemplaçar el PIB per algun d'aquests indicadors.** Amb aquesta mateixa filosofia, els poders públics han d'elaborar els seus pressupostos com a pressupostos del benestar i promoure que totes les empreses elaborin al final de cada exercici un balanç social com el de la XES, complementari al comptable, i el pengin als seus webs corporatius. Canviar de rumb per construir un país just i sostenible demana canviar de brúixola i començar a mesurar allò que realment importa.

8.1

Ús d'un indicador alternatiu al PIB: aprovació pel Parlament de Catalunya d'un indicador alternatiu al PIB, com ara el Genuine Progress Indicator (Indicador de Progrés Real), dissenyat per mesurar el benestar sostenible, i ús sistemàtic d'aquest nou indicador en totes les comunicacions de la Generalitat. Aquest indicador s'hauria de complementar amb un recull periòdic de les estadístiques d'usos del temps, que permetin entendre el temps de dedicació al treball productiu i al reproductiu a nivell macroeconòmic.

8.2

Pressupostos del benestar: elaboració de pressupostos públics del benestar, seguint l'exemple de Nova Zelanda, tant a escala de país com municipal.

8.3

Obligatorietat de la rendició de comptes ambientals, socials i de bon govern: implantació progressiva de l'obligatorietat que totes les empreses del país facin un balanç social al final de cada exercici i el mostrin al seu web. Aquesta rendició de comptes, en ser estandarditzada, permetrà obtenir una comptabilitat nacional quant a les dimensions socials i ambientals de l'economia.

Renda bàsica universal i cobertura de les necessitats bàsiques

La renda bàsica universal és un dret que l'Administració ha de garantir per assegurar una **redistribució dels recursos econòmics** més equitativa, especialment per a les capes més empobrides de la població, incloent-hi les persones migrades i refugiades.

9.1

Renda bàsica universal: cobertura de les necessitats bàsiques de tota la població –persones migrades i refugiades incloses, a les quals cal regularitzar–, mitjançant una renda bàsica universal. Aquesta renda bàsica podrà ser complementada, tant per una renda de cures (en el cas de les persones prestadores de cures), com per la renda obtinguda mitjançant el treball productiu.

9.2

Cobertura de necessitats essencials: implantació per part de l'Administració d'instruments que garanteixin l'accés a recursos inalienables, especialment l'alimentació, l'habitatge i l'energia, i reducció de l'IVA sobre els productes de primera necessitat.

9.3

Serveis tecnològics: cal incloure certs serveis tecnològics com a necessitats bàsiques, com l'accés a internet, telefonia mòbil, correu electrònic i cercadors web, entre d'altres.

9.4

Persones migrades i refugiades: és imprescindible la regularització immediata de totes les persones migrades que es troben en situació irregular i la derogació de la Llei d'Estrangeria. A més de les cobertures bàsiques, cal també garantir el seu accés al món laboral amb lògiques d'equitat, tot reconeixent de manera efectiva el seu dret de vot a tots els nivells de representació.

9.5

Persones en atur de llarga durada: aquests subsidis, complementats amb la renda bàsica, garantiran que les persones afectades mantinguin el poder adquisitiu fins a la jubilació o fins a trobar una feina de condicions dignes.

10

Millora de les condicions sociolaborals

Una economia que posi la vida al centre ha de **garantir unes condicions laborals dignes per a les persones treballadores i fomentar que les empreses les compleixin i vetllin pel benestar de les assalariades.** Les mesures proposades són les següents.

10.1

Reducció de la jornada laboral: amb el doble objectiu de fer més sostenible la conciliació de la feina amb les tasques de cura i el benestar personal i redistribuir el treball productiu.

10.2

Prohibició del treball remunerat més enllà dels 65 anys: defensem el dret al descans després d'una vida laboral plena i que la jubilació estigui garantida i sigui de qualitat. A més, prioritzem que es redistribueixi el treball entre la gent jove.

10.3

Accés prioritari a la compra i contractació pública a les empreses que vetllin per unes condicions laborals dignes: establiment d'incentius per a aquelles empreses que ofereixen millores respecte al mínim garantit per llei, tenint en compte paràmetres com el percentatge de contractes indefinits, uns salaris superiors als indicats pel conveni col·lectiu de referència i uns resultats positius de satisfacció laboral en el balanç social de l'empresa.

10.4

Cogestió empresarial i democràcia a les empreses: fer efectiva la participació de les persones treballadores en el control de la gestió i les decisions a les empreses, especialment quant a les decisions estratègiques, l'organització del treball i les condicions laborals, i l'impacte ecològic i social de les seves activitats. Per això han de tenir dret a ser informades en tot moment sobre la marxa de l'empresa i a elegir al menys 1/3 dels membres dels consells d'administració.

Revisió general del model educatiu

Hem de preparar infants i joves per al futur que vindrà i per tenir eines per enfrontar-lo. És, per tant, indispensable evitar reproduir les desigualtats de gènere, de classe, d'ètnia i sistemes econòmics i socials en fallida com a única referència per a l'alumnat. **S'ha de revisar el model educatiu, posant al centre els processos vitals de les persones, l'educació en valors cooperatius, ecosocials, l'autonomia, el pensament crític i l'aplicació de la perspectiva ecofeminista, retirant de la centralitat la preparació de l'alumnat per a l'especialització productiva i la funció de custòdia que acompleixen els centres educatius, augmentant substancialment els recursos dedicats a l'educació pública i comunitària.**

11.1

Revisió transversal dels continguts de totes les matèries: cal evitar biaixos masclistes, racistes i classistes dins el model educatiu. Hem de fomentar i garantir la coeducació i la perspectiva d'igualtat interseccional en tot l'àmbit socioeducatiu.

11.2

Transversalitzar la coeducació: compromís del compliment de tota norma jurídica que garanteix com a essencial la sensibilització, la prevenció, l'atenció i la intervenció en l'erradicació de les violències masclistes en la societat. Fomentar i garantir la coeducació i la perspectiva d'igualtat en tot àmbit socioeducatiu. Reconèixer al teixit productiu d'ESS que realitza serveis socioeducatius –en qualsevol àmbit– aplicant una mirada ecofeminista, interseccional i amb llarga experiència com a agent clau d'aquest àmbit a Catalunya.

11.3

Introduir la dimensió ecosocial al currículum: cal eliminar el biaix antropocèntric del model educatiu per generar la consciència ecològica a les generacions futures, així com introduir tasques i aprenentatges relacionades amb la imprescindible adaptació al canvi climàtic i la crisi energètica.

11.4

Establir un sistema de formació obligatori i permanent a tot el professorat: desenvolupar competències i metodologies necessàries per al context social actual, així com la prevenció i sensibilització d'injustícies ecosocials dintre del seu horari laboral per tal de garantir que poden traslladar aquesta revisió transversal a l'alumnat.

11.5

Prohibir la participació de grans empreses i entitats bancàries dins les aules: aplicable a primària, secundària i Batxillerat, per tal d'evitar que l'alumnat percebi aquest tipus d'empreses com a referència.

11.6

Limitar l'ús de tecnologies GAFAM (Google Amazon Facebook Apple Microsoft) en tot l'entorn educatiu: destinar els recursos TIC al desenvolupament d'eines lliures que donin resposta a les necessitats docents i evitar la despesa en llicències de programari privat i, sobretot, la cessió de dades de l'alumnat per a l'ús d'eines GAFAM.

11.7

Evitar les pràctiques universitàries i els doctorats industrials en empreses amb males praxis, com evasió fiscal o amb conflictes laborals oberts amb el seu personal o empreses subcontractades. En canvi, propiciar i facilitar les pràctiques i els doctorats industrials en empreses de l'economia solidària i/o amb retorn social.

11.8

Incloure visions i pràctiques alternatives al capitalisme en els continguts sobre economia de primària, secundària, batxillerat, estudis universitaris i formació professional i d'adults; entre aquestes, l'ESS, una realitat viva a Catalunya. L'alumnat necessita tenir referències diferents a l'economia imperant per tal de poder desenvolupar una capacitat crítica i elaborar propostes alternatives a la capitalista a l'hora d'orientar la seva vida laboral.

11.9

Promoure i finançar la creació de continguts docents sobre economies alternatives des de les organitzacions de base i moviments socials de referència.

11.10

Propiciar la formació continua en els àmbits professionals que promoguin canvis en el model de desenvolupament econòmic, els hàbits de consum, l'equitat de gènere amb una mirada interseccional i la participació.

11.11

Revisar la gestió econòmica dels centres per tal d'apropar-la a la compra pública responsable. Per tal de ser coherents amb el model que es vol transmetre, la mateixa economia del centre ha de basar-se en principis de l'economia solidària, tant pel tracte intern a les treballadores com per l'orientació cap a un consum conscient i responsable.

Reequilibri territorial del país

Els desequilibris territorials de les darreres quatre dècades han estat paral·lels a la terciarització de l'economia i la reconversió i valorització del sòl, lligats a processos d'acumulació del capital. A més, la turistització i la marca Barcelona, han contribuït a fixar el capital a la gran conurbació i al territori litoral, agreujant així els desequilibris. Amb això, el necessari reequilibri territorial proposem que hauria d'incloure el següent.

12.1

Impactes sobre el territori: impedir la implantació d'empreses, polígons industrials o sectors industrials amb un fort impacte quant a ocupació de territori, construcció d'infraestructures, consum d'energia i elevats fluxos de mercaderies, especialment quan el treball generat és de poca qualitat i qualificació des d'una perspectiva de transició ecosocial.

12.2

Indústria turística: dur a terme el decreixement i la reconversió planificats de la indústria turística, apostant per un turisme de proximitat, amb una baixa petjada de carboni i a través de mecanismes que impedeixin l'empobriment i el patiment de les persones afectades.

12.3

Sector primari: revalorització del sector primari com a element tractor del desenvolupament territorial, especialment en relació amb el potencial desenvolupament d'indústries de futur, com l'agroalimentària, la d'aprofitament de la biomassa forestal i la del turisme rural de petita escala. L'agroalimentari ha de ser un dels principals motors de les activitats de transformació i comercialització, a través de cadenes de distribució curtes i economies de proximitat.

12.4

Serveis públics: reforçar els serveis públics al món rural (sanitat, educació, cures, cultura, TIC, energia), les infraestructures bàsiques i les oportunitats d'ocupació inherents que permetin la recuperació demogràfica.

12.5

Urbanisme i habitatge: polítiques urbanístiques de protecció i recuperació del patrimoni rural i garantia d'accés a l'habitatge. Quant a aquest, s'ha de garantir l'habitatge al món rural en condicions dignes, amb fórmules de tinença com la masoveria o la cessió d'ús a cooperatives. Aquest pla hauria d'incorporar també la contractació, preferentment en règim cooperatiu, per a la regeneració urbana; la rehabilitació estructural i energètica dels edificis; la recuperació del medi natural, i la conservació i millora del patrimoni. En l'àmbit urbanístic, és imprescindible la protecció i recuperació d'espais naturals, tant en entorns urbans com rurals, per generar agroecosistemes sans i favorables a la biodiversitat.

12.6

Recuperació industrial i manufacturera. És prioritari implantar pràctiques de suport a les mipimes instal·lades al territori, impulsant la rehabilitació de polígons industrials per a activitats productives socialment útils, recuperant la producció industrial, la manufactura, l'artesania, les activitats de reparació, recuperació i reciclatge, entre moltes altres que han de seguir ocupant un lloc destacat, amb criteris ecològics, de baix consum energètic i baixa petjada de carboni.

12.7

Logística comunitària: l'impuls d'aquesta estratègia implica la disponibilitat de mitjans de transport públic per a persones i mercaderies, i l'habilitació d'equipaments que actuïn com a microplataformes per a l'emmagatzematge, la manipulació, la recepció i l'expedició de productes, amb criteris comunitaris, així com ajudes específiques per identificar cadenes logístiques compatibles que permetin solucions compartides.

Fiscalitat redistributiva i ecològica i reducció dràstica de despesa pública innecessària

Si volem erradicar la pobresa, hem de redistribuir la riquesa. Si volem fer societats més justes i cooperadores, hem de reduir la desigualtat social entre les persones. Si volem serveis públics suficients i de qualitat, s'han de finançar. Si volem reconvertir ecològicament el nostre sistema productiu, necessitem fer grans inversions. Per tant, **s'imposa redistribuir la riquesa a través d'una reforma fiscal progressiva, impedir els comportaments insolidaris i insostenibles i reduir la despesa pública innecessària o, fins i tot, nociva.**

13.1

Fiscalitat redistributiva: impost sobre les fortunes (actius mobiliaris, immobiliaris i financers); augment de l'impost de societats a les grans empreses; taxa a les transaccions financeres, i increment de la tributació als trams alts de l'impost de successions i de l'IRPF.

13.2

Lluita contra el frau fiscal: augment dels recursos humans i jurídics per perseguir el frau, l'evasió i l'elusió fiscals.

13.3

Fiscalitat ecològica: taxa al carboni, que gravi la producció dels productes que més emissions de CO₂ generen, i altres mecanismes impositius que premiïn el reciclatge i recirculació de materials al sistema econòmic, així com l'estalvi d'aigua. Aquesta fiscalitat ha de contemplar criteris d'equitat, que penalitzin més a aquelles que més contaminen i en relació amb la seva renda.

13.4

Reducció de les despeses militars: reducció dràstica de les despeses militars en els Pressupostos Generals de l'Estat.

13.5

Separació Església catòlica-Estat: supressió de les subvencions directes i encobertes a l'Església catòlica i a qualsevol altre confessió religiosa.

Aquest document ha estat debatut i aprovat a l'Assemblea General Extraordinària.

Abril del 2021
Xarxa d'Economia Solidària